

VIÊM TỤY TRÊN CHÓ, MÈO

Thái Thị Mỹ Hạnh
PetPro Clinic

1. Tổng quan về bệnh viêm tụy trên chó, mèo

Bệnh viêm tụy là kết quả của việc giải phóng các enzyme tiêu hóa không phù hợp của tuyến tụy, đây là bệnh đa yếu tố gồm nhiều nguyên nhân như giống (schnauzers toy), tuổi (trên 5 năm), bệnh nội tiết (hyperadrenocorticism, suy giáp, tăng triglyceride máu, tăng calci máu), béo phì, các thuốc đang dùng (sulfonamid, azathioprine) và bị chấn thương. Các yếu tố nguy cơ ở mèo bao gồm giống (mèo Xiêm), tuổi (trên 7 tuổi), chấn thương và bệnh đồng thời (viêm ruột mạn tính IBD, viêm phúc mạc mạn tính FIP, gan nhiễm mỡ lipidosi, viêm đường mật, viêm tụy). Các trường hợp mèo bị nhiễm ký sinh trùng *Toxoplasma*, sán lá gan hoặc sán lá tụy đều gia tăng tỷ lệ viêm tụy trên mèo. Các dấu hiệu lâm sàng của bệnh bao gồm từ lờ đờ nhẹ đến nôn mửa nghiêm trọng, suy đa tạng, nhiễm toan huyết và tử vong nhanh trong vòng 7 ngày nếu không được cứu chữa đúng cách. Chẩn đoán thường là thử thách cho bác sĩ, phải kết hợp hồ sơ bệnh án với khám lâm sàng và chẩn đoán phi lâm sàng mới có thể kết luận chính xác được nguyên nhân gây viêm tụy. Khi điều trị bệnh, bác sĩ phải kết hợp nhiều biện pháp: chăm sóc hỗ trợ, kiểm soát đau, hỗ trợ dinh dưỡng và điều trị các bệnh đồng thời. Kết quả cũng rất thay đổi và bệnh có thể tái phát lại mà không có cảnh báo trước.

2. Các dấu hiệu nhận biết bệnh viêm tụy trên chó, mèo

Dấu hiệu lâm sàng ở chó bao gồm chán ăn, nôn mửa, tiêu chảy, đau bụng và đôi khi sốt.

Dấu hiệu ở mèo bao gồm lờ đờ (100%), chán ăn (97%), mất nước (92%), vàng da (64%), nôn (35%), tiêu chảy (15%), luôn thấy giảm cân trên các ca viêm tụy, đôi khi thấy bụng gò lên, sờ vào giống có khối u trong bụng. Dấu hiệu trên mèo thường khó nhận biết qua khám lâm sàng vì mèo có khả năng che giấu bệnh cao gấp 10 lần so với chó.

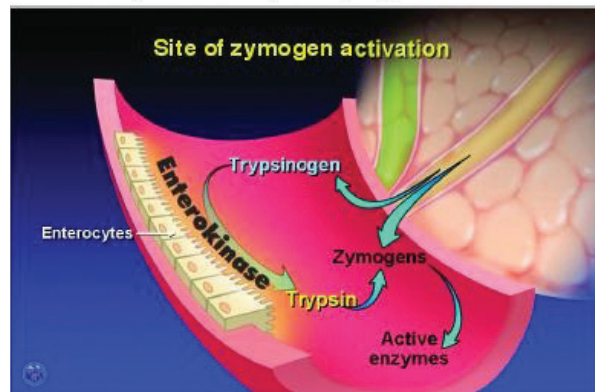
3. Các phương pháp chẩn đoán bệnh viêm tụy trên chó, mèo

- Kết quả xét nghiệm máu tổng quát ít có giá trị trong chẩn đoán viêm tụy; thường trong viêm tụy hay thấy thiếu máu không tái tạo, số lượng bạch cầu (WBC), số lượng bạch cầu trung tính (NEU), nồng độ kali, glucose có thể tăng hoặc giảm, nhưng nồng độ calci hoặc albumin, bilirubin, cholesterol, alanine aminotransferase (SGPT), kiềm phosphatase, nitơ urê máu (BUN) và creatinine thì thường tăng. Khi bạch cầu, calci và kali giảm có liên quan đến tiên lượng kém hơn, đặc biệt trên mèo.

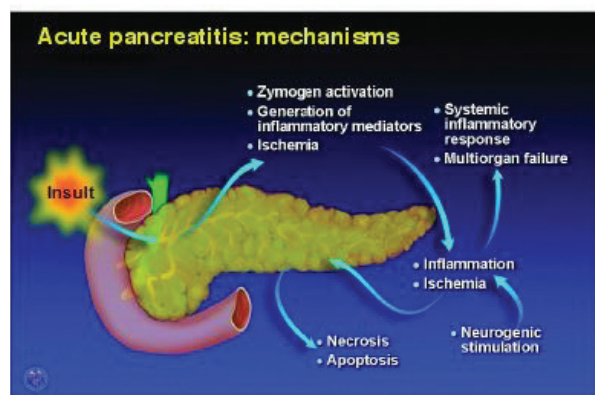
Chẩn đoán viêm tụy rất phức tạp do thiếu xét nghiệm đặc hiệu. Mặc dù chỉ số 2 enzyme amylase và lipase đã được sử dụng như một công cụ chẩn đoán, nhưng chúng không nhạy và đặc hiệu lắm và được cho là không có giá trị ở mèo, 2 enzyme này cũng có thể tăng lên khi mắc bệnh thận, khi sử dụng glucocorticoids, hội chứng viêm ruột kích thích hoặc thủng, viêm phúc mạc và mất nước. Thường người ta hay so sánh 2 enzym này ở trong máu và trong dịch màng bụng rồi dựa vào độ trong của 2 dịch này

và các thông số tăng lên bất thường để chẩn đoán có viêm tụy hay không một cách tương đối.

Figure 1. Normal pancreatic function and consequences of abnormal zymogen release. (Reprinted with permission, © American Gastroenterological Association, Bethesda, MD)

Normal zymogen release into the duodenum with activation by enterokinase.

Local and systemic sequelae of pancreatic inflammation.

Hình 1. Cơ chế gây viêm tụy ác tính

Gần đây, các bệnh viện lớn hay dùng xét nghiệm miễn dịch trên enzyme trypsin và lipase để đánh giá

các trường hợp viêm tụy tiềm ẩn. Việc sử dụng cả hai xét nghiệm bị giới hạn bởi thời gian xét nghiệm dài, tùy thuộc vào ngày giao mẫu và vị trí địa lý. Trypsin tăng có liên quan đến viêm tụy ở chó nhưng ít hơn ở mèo, vì nó bị tổn thương do azotemia và kết quả xét nghiệm lipase dương tính có liên quan đến bệnh ở cả chó và mèo, do đó xét nghiệm lipase thường được lựa chọn nhiều và tin cậy hiện nay, tốt nhất nên làm cả 2 enzyme để tăng độ chính xác.

+ X-quang có thể được dùng trong chẩn đoán viêm tụy, nhưng có độ nhạy rất kém (khoảng 24%). Tuy nhiên, X-quang cho phép đánh giá xoang bụng để tầm soát các bệnh mạn tính tiềm ẩn và tràn dịch màng bụng, màng phổi. Trên X-quang thấy sự hiện diện một tổn thương chiếm không gian giữa dạ dày và tá tràng - là vị trí của tuyến tụy, tổn thương có thể gợi ý đến viêm tụy.

- Siêu âm có độ nhạy tốt hơn X-quang trong chẩn đoán viêm tụy (chính xác khoảng 68%). Siêu âm có thể phát hiện các bất thường của tuyến tụy (khi tuyến tụy viêm sẽ có Echo kém), cho phép đánh giá các bệnh tiềm ẩn như chứng tắc nghẽn đường mật (lúc này trên siêu âm ống mật chủ phình to, có Echo rất kém) hoặc chứng giả tụy; có thể dùng siêu âm làm hướng dẫn hút dịch hoặc lấy mô để xét nghiệm thêm.

- Nội soi và phẫu thuật nội soi cũng được dùng trong chẩn đoán viêm tụy khi bác sĩ muốn thấy hình ảnh của tuyến tụy có vỡ hay không, khi muốn làm sinh thiết tuyến tụy hoặc các cơ quan bụng khác, hay để rửa ổ bụng và đặt ống nuôi dưỡng hỗ trợ điều trị.

Hình 2. Các ổ absces tuyến tụy

Hình 3. Mẫu sinh thiết viêm tụy